

PRELOM

Izhaja vsak četrtek
Naročnina letno Din 40—
polletno Din 20—

Uredništvo in uprava:
Kolodvorska ulica št. 8
v Ljubljani

Telefon št. 3770
Pošt. ček. račun št. 10499

Današnja številka »Preloma« je izšla samo na štirih straneh. Zaradi tega pa bo izšel »Prelom« prihodnji teden dvakrat in obakrat na štirih straneh.

Abstinenca je zlo!

»Vsak je svoje sreče kovač«, pravi pregovor, ki je nastal v prevdarni miselnosti našega delavnega in marljivega ljudstva. Če naj je izrek namenjen posamezniku, da si zamore izboljšati svoj življenski položaj, svoj gospodarski in socialni napredek samo z žilavo in vztrajno delavnostjo, da si tako rekoč skuje sam svojo boljšo življensko usodo v človeški družbi — koliko bolj velja ta globoka misel za dosego boljše sreče, blagostanja in usode vsega naroda, predvsem pa državnega naroda.

Višek kovanja svoje usode, borbenosti, aktivne požrtvovalnosti in vzajemnosti je pokazal vsak državni narod v onih odločilnih trenutkih, ko si je izbojeval svojo samostojnost v družbi narodov ter si osnoval svojo nezavisno narodno državo. Ta narodni uspeh je bil mogoč samo s skrajno mobilizacijo vseh njegovih sil, ki jih je usmerjalo enotno in nevzdržno hotenje v isto smer za dosego skupnega cilja. Neomajna odločnost in požrtvovalna vzajemnost je naperila ves narod za bojno enoto na fronti, kjer so kovala in izkovala kremenita srca, jeklene mišice in neupogljiv duh njegovo boljšo usodo — njegovo samostojnost.

S tolikim naporom dosežen skupen uspeh pomeni neprecenljivo dobroto za ves narod. Zato je svobodna in neodvisna narodna država po vsej pravici za vsak državni narod največja in nedotakljiva svetinja. Njen okvir so s krvjo začrtane državne meje, ki jih je zabetonirala živa državljanska zavest narodne skupnosti, njena vsebina pa narod sam in njegovo tvorbo, pestro, organsko življenje.

Ako je bil potreben skrajni napor vseh narodovih sil za pridobitev njegove nezavisne samobitnosti, je ravnotako potrebna najiskrenejša povezanost vseh narodovih sil za harmoničen razvoj in napredek njegovega pestrega organskega življenja. Vsaka celica njegovega organizma mora tvorno delovati in se neprenehoma prenavljati, da je mogoča zdrava skupna rast in napredek vsega organizma. Najmanjši, delni zastoj pomeni že bolezen, neaktivnost ali ohromelost enega uda pa začetek propadanja organizma.

Bojevniki, državljani! Naš slovenski narod tvori bistven ud jugoslovanskega in državnega organizma. Držali so ga povezanega in povitega v separiranem mrčnem zapečku, namesto da bi ga razgibali na svetlem jugoslovanskem solncu, da bi zapluli zdrava tvorna kri, zdravi sokovi ter mu dali pravo življensko razgibanost, rast in razvoj. Tako čepenje za pečko pa je prineslo našemu ljudstvu neizmerno moralno in gospodarsko škodo.

Tedaj so se pojavili zdravniki brez diplom, sneli so z uda obveze in povoje, postavili so ga na žarko solčno luč, da odstranijo z njega vso trohno in gnilobo ter ga začeli gibati. Gibanje je postajalo vedno aktivnejše in živahnije. Ud je začel dobivati z vsakim dnem več sveže moči. Bližal se je že trenutek, da zagradi z vso svojo močjo za delo ter začne kovati in ustvarjati novo življenje...

Tako je vstajal v preteklem bojevnikiškem letu slovenski del našega jugoslovanskega državnega naroda, ki mu je bila povzročila toliko zla in škode večletna neaktivnost in letargija. Poprijel je krepko za bojevniško kladivo ter začel vdarjati po nakovalu, da so se utrinjale iskre po vsej državi. Začel je kovati novega človeka, resnico in pravicoljubnega, poštenega, požrtvovalnega in samozavestnega — pravega jugoslovanskega bojevnika.

Iz padajočih isker so vznikali na raznih mestih po državi plamenčki, da se zdru-

Bojevniki! Somišljeniki!

Nosilec naše liste je tov.

Dimitrij V. Ljotić,

bojevnik za novo, boljšo Jugoslavijo,
bojevnik zoper staro gnilo miselnost.

Naša državna kandidatna lista je vložena in potrjena. Ta vesela vest bo brez dvoma vzradostila vse naše prijatelje širom države. Vtila jim bo bo novega poguma, nove borbenosti.

To ni bila borba. Bili so skorajda nadčloveški napor. Bilo je brezprimerno požrtvovanje. Bilo je junaštvo. Toda ponosni smo in veseli, da smo s tem pognali v hitrejši tek na tisoče napol strtih src, da je na tisoče svobodnih glav pričelo svobodno misliti o našem skupnem cilju, — ponosni smo in veseli, da smo zmagali.

Kaj je prav za prav zmagalo? Zmagalo je ono, kar drži naše ljudstvo že 16 let pokoncu, ono, kar je zmagalo skozi vso njegovo slavno zgodovino. Zmagalo je neizčrpno navdušenje, da se zmagava za vsako ceno, da se za vsako ceno izpolni dolžnost. Delali so tisoči, kakor bi bili oni nosilci državne liste, tisoči, ki niso imeli od tega prav nobenih koristi ampak samo žrtve, delali so neumorno podnevi in ponoči. Tudi trpeli so, vendar ztrajali kakor granitna skala. Ni še bilo v tej državi gibanja, ki bi šlo z večjo navdušenostjo, vero in požrtvovalnostjo brez orožja v borbo. Brez organizacij, brez denarnih sredstev, brez brezplačnih železniških kart in še brez mnogočesa drugega se je sestavljala naša kandidatna lista. Ljudje so šli kakor apostoli, se izpostavljali vsem preganjanjem in neprijetostim; kljub vsemu temu so šli uporno naprej. Šli so kakor oni od leta 1914 do 1918, šli in padali, šli, ne da bi se ozirali na žrtve.

Mi, ki smo preživljali te volilne priprave, smo doživeli ono, kar smo čutili nekoč na fronti: naša srca je polnila nova vera, novo navdušenje. Kakor pred lavino, kakor pred hudournikom, tako se je vse lomilo pred našo voljo do zmage. In zmagal je tu. Vsak vojak je bil na mestu. Kmetje in delavci in inteligenca in naš vodja, vsi so enaki žrtvovali svoje sile, da bi se vložila naša državna lista. In vložena je in potrjena.

Naša lista bi bila brez zaprek lahko napravljena v enem mesecu ali še hitreje, ker je naletela vsepovsod na navdušenje. Toda zapreke, motnje in preganjanja so bila brezobzirna.

Žijo v mogočen plamen vsedržavnega jugoslovanskega ljudskega gibanja za uveljavljanje reda, pravice, poštenja in enakopravnosti.

Dogodki sedanjega časa so z razpisom volitev v narodno skupščino še bolj razpihali ta mogočen plamen ljudskega gibanja tako, da se je razplamtel v nepričakovano kratkem času po vsej državi. — Z lastno državno listo tov. Dimitrija Ljotića je stopilo gibanje na plan pred narod in državo v borbi za lepšo bodočnost vseh Jugoslovancev.

Bojevniki, državljani! Naše gibanje pomeni borbo. Borba se pa ne more voditi s prekrizanimi rokami! Pravi bojevniki ne sedi za pečko, njemu je mesto samo v prvih vrstah v boju na fronti. On ne pozna oklevanja in neodločnosti ter neplodnega kujanja. Samo z aktivno borbo in z neustrašenim zaletom lahko prodre sovražne vrste zakrknjene stare miselnosti, krivice, nepoštenja, državljanske neenakosti in gospodarske ohromelosti! Kdor sedi križem rok, nosi soodgovornost za krivice in zlorabe, povzročene od premetenih pokvarjencev, ki so žal vedno aktivnejši od pošternjakov.

Zato vsi v boj za zmago naših načel, v boj za preporod naše lepe Jugoslavije!

Alfonz Lorger.

Naša lista je potrjena!

Vsega je bilo dovolj, toda vseeno je čvrsta volja hotela zmagati in je zmagala. Vsi ti napor, zbiranje tisočev novih navdušenih pristašev, aktiviranje naših vrst, vse to nam najlepše potrjuje, kako prav smo imeli, da smo se spustili v volilno borbo in koliko koristneje je to za naše gibanje, kakor če bi se abstinirali, kakor so nam svetovali nekateri »puritanci«. Dosegli smo mnogo več, kakor smo mislili, ker smo vsepovsod naleteli na nepoznane prijatelje in pristaše.

Iz vsega tega vstaja za nas nauk, da ni neresljivih vprašanj, da ni zaprek in motenj, kadar gori zavest, kadar je volja čvrsta in kadar plamtimo od navdušenja. Vse je mogoče napraviti, ako se trdno hoče. Ni pasivnih držav, ampak so pa-

sivni ljudje. Aktivni ljudje ustvarjajo čuda in nemožnosti spreminjajo v možnosti.

Kakor je ljudska volja v tem slučaju zmagala vse vrage, tako bo zmagala povsod in vselej, ako bo ljudstvo trdno odločeno zmagati in bo vložilo vse svoje sile, da pride zopet do svoje stare pravde.

Naj si ljudstvo ne domišlja, da mu bodo na krožnikih prinesli, kar mu obljublajo na onih velikih shodih. V vsej zgodovini ni ljudstvo nikdar ničesar dobilo brez borbe. Pa tudi iz današnjih težav se ne bo povzpelo drugače. Mi ne obljublamo ljudstvu ničesar. Mi mu samo prožimo iskreno čvrsto roko, da se skupno borimo in da si skupno priborimo ono, kar ljudstvo hoče.

D. Ljotić.

V petek 19. aprila ob 10. uri dopoldne je bila izročena kasacijskemu sodišču v Beogradu državna lista tov. Dimitrija Ljotića, predsednika jugoslovanskega ljudskega gibanja »Zbor«. Listo so izročili kasacijskemu sodišču naslednji predlagatelji:

Milić Miličević, odvetnik iz Beograda, Dragoljub Stevanović, upokojeni učitelj iz Beograda, Velibor Jonić, profesor iz Beograda, Svetozar Spanačević, uradnik iz Beograda, Danilo Gregorić, sodni pripravnik iz Beograda, dr. Marko Žužić, uradnik Privilegirane agrarne banke iz Beograda, Jovan Milosavljević, inženjer iz Beograda in Danilo Vulović, profesor iz Beograda.

Lista je bila izročena v navzočnosti predsednika kasacijskega sodišča, g. Božidarja Katanića v IV. oddelku, katerega predsednik je g. Božidar Prokić. Reverz je bil izročen prvemu predlagatelju, Miliću Miličeviću.

Državna lista tov. Dimitrija Ljotića ima v 234 srezih v vseh 9 banovinah poslanske kandidate in namestnike z 8190 podpisov predlagateljev, v ostalih srezih pa ima samo poslanske kandidate in namestnike.

V glavnem volilnem odboru sta predstavnika liste: dr. Juraj Korenić, zdravnik iz Zagreba in tov. Avgust Kuster, ravnatelj iz Ljubljane.

Njuna namestnika sta: dr. Stevan Ivanić, ravnatelj Osrednjega higijenskega zavoda iz Beograda in dr. Anton Novaković, upravnik Državne zveze za poljedelski kredit iz Beograda.

Listo tov. Ljotića je sodišče pregledalo in jo, ker je odgovarjala zakonitim predpisom, na velikonočno nedeljo potrdilo.

Kandidati na Ljotićevi listi v dravski banovini

Srez Celje: kandidat Andrej Šifrar, združni revizor, Ljubljana; namestnik Vekoslav Fon, major v pok., Celje.

Srez Dol. Lendava: kandidat Ferdo Schoener, čebelar in pos., Ljubljana; namestnik dr. Jos. Muster, zdravnik, Ljubljana.

Srez Gornjigrad: kandidat Ivo Brinove, lesni trg., Celje; namestnik Vekoslav Fon, major v pok., Celje.

Srez Konjice: kandidat Julče Hmelak, pos. in lesni trg., Oplotnica; namestnik Avgust Germič, pos. in kovač, Oplotnica.

Srez Ljutomer: kandidat Franjo Škrbec, lesni trg., Ljubljana; namestnik Franc Pevec, pos., Pristava.

Srez Maribor levi breg: kandidat Ivan Matičič, faktor, Ljubljana; namestnik Ivan Ferlan, pek. pomočnik, Maribor, in kandidat Ivo Brinove, lesni trg., Celje; namestnik Ciril Zupančič, priv. uradnik, Maribor.

Srez Maribor desni breg: kandidat Ivan Matičič, faktor, Ljubljana; namestnik Ivo Brinove, lesni trgovec, Celje.

Srez Murska Sobota: kandidat dr. Jos. Muster, zdravnik, Ljubljana; namestnik Ferdo Schoener, čebelar in pos., Ljubljana.

Srez Dravograd: kandidat dr. Fran Kandare, odvetnik, Ljubljana; namestnik Ivan Stolteker, zas. uradnik, Prevalje.

Srez Ptuj: kandidat Vladislav Fabjančič, mestni uradnik, Ljubljana; namestnik Viktor Kegl, pos. in ekonom, Vurberg.

Srez Slovenjgradec: kandidat Franc Marčič, pos. in lesni trg., Slovenjgradec; namestnik Anton Splihal, pos. in gost., št. II p. Turjakom.

Srez Šmarje: kandidat Rudolf Šimnovec, zas. uradnik, Ljubljana; namestnik Ivan Cencelj, velepos., Tremerje.

Srez Brežice: kandidat Franjo Škrbec, lesni trgovec, Ljubljana; namestnik Franc Podvinski, mlinar in pos., Blatno.

Srez Laško: kandidat Vilibald Toman, trg., Trbovlje; namestnik Ivan Cencelj, veleposesestnik, Tremerje.

Srez Črnomelj: kandidat Peter Maurin, pos., Jelenja vas; namestnik Rudolf Horvat, posest. sin, Kot.

Srez Kamnik: kandidat Artur Sturm, kapetan v pok., Ljubljana; namestnik Andrej Podboršek, pos., Skaručna.

Srez Kočevje: kandidat Franc Gornik, višji žel. ur. v pok., Rakek; namestnik Rudolf Zalokar, tovarnar, Vič-Glince.

Srez Kranj: kandidat Andrej Šifrar, zadr. revizor, Ljubljana; namestnik Avgust Kuster, ind. ravnatelj, Tržič.

Srez Krško: kandidat Vladislav Fabjančič, mestni uradnik, Ljubljana; namestnik Ivan Srpič, kmet, Vel. Malence.

Srez Litija: kandidat dr. Vinko Zore, odvetnik, Beograd; namestnik Emil Koprivnikar, mizar, Litija.

Srez Logatec: kandidat Franc Gornik, višji žel. ur. v pok., Rakek; namestnik Franc Pirc, krojač in pos., Rakek.

Srez Ljubljana okolica: kandidat Rudolf Zalokar, tovarnar, Vič-Glinčce; namestnik Rudolf Šimnovec, uradnik, Ljubljana, in

kandidat Martin Župančič, šumar, Grosuplje-Stranska vas; namestnik Karl Kovič, krojač, Moste.

Srez Ljubljana mesto: Avgust Kuster, ind. ravnatelj, Tržič; namestnik Franjo Kristan, čevljar, Ljubljana, in

kandidat dr. Fran Kandare, odvetnik, Ljubljana; namestnik ing. Vinko Čop, Ljubljana.

Srez Novomesto: kandidat Artur Šturm, kapetan v pok., Ljubljana; namestnik Florijan Bevec, pos., Bela cerkev.

Srez Radovljica: kandidat ing. Vinko Čop, Moste-Žirovnica; namestnik Jakob Kirhmajer, pos., Rateče.

Srez Metlika: kandidat Rudolf Zalokar, tovarnar, Vič-Glinčce; namestnik dr. Karol Šturm, odvetnik, Metlika.

Naše volilno gibanje

Na velikonočni ponedeljek so priredili naši tovariši kandidatje cel niz krasno uspelih volilnih shodov in sestankov za državno listo tov. Dimitrija Ljotiča.

Najlepši shod je bil vsekakor v Rajhenburgu, kjer se je zbralo nad 1000 ljudi. Govoril je tov. Franjo Škrbec, kandidat v brežiškem srezu. Navdušenje ljudstva je bilo nepopisno, ko so padale njegove odločne besede. Shod je bil impozantna manifestacija nove misli, ki jo propagira »Zbor«, v našem Zasavju. — Tov. Škrbec je govoril isti dan še na dveh krasno uspelih shodih v Podsredi in Koprivnici.

V konjiškem srezu so bili shodi v Konjicah, Oplotnici in Tepanjah. Na vseh shodih, ki so že sedaj izpričali, da se bo konjiški okraj 5. maja krepko odrezal za Ljotičevo listo, sta govorila tov. Kuster in kandidat tov. Hmelak.

Kandidat za kranjski srez tov. Šifrar Andrej je sklical volilne shode v Savodnji, Leskovci, Gorenji vasi in v Poljanah, ki so vsi prav dobro uspeli. Na vseh shodih je naše gorenjsko ljudstvo izpovedalo, da bo šlo 5. maja in tudi kasneje v boj za zmago nove misli, ki jo propagira jugoslovansko ljudsko gibanje »Zbor«.

V ljubljanski okolici so bili na velikonočni ponedeljek shodi v Borovnici, na Vrhniki in na Logu pri Brezovici. Na shodih, ki so potekali v lepem redu, in ki se jih je skupno udeležilo do 1000 ljudi, so govorili oba kandidata tov. Zalokar in tov. Župančič ter namestnik tov. Šimnovec.

Uspele shode je imel tudi tov. Ture Šturm, kandidat v novomeškem okraju, in sicer v Novem mestu in v Trebnjah. Kljub živahni protigibaciji najetih ljudi se je udeležilo obeh shodov lepo število resnih mož, ki so z zanimanjem sledili izvajanjem govornika.

Kako veliko je zanimanje za Ljotičev program, so pokazali tudi posebno dobro uspeli shodi tov. Fabjančiča v krškem srezu, kjer je priredil 4 volilne shode, in sicer v Radečah, na Čatežu, v Breganskem selu pri Veliki dolini in v Veliki vasi pri Leskovcu, ter volilni sestanek v Boštanju.

Ploha

Ploha pomeni za poljedelca nesrečo. Ploha zgrmi nenadoma na zemljo, pobije in nalomi posevke, ubija cvetove in sadove.

Toda še hujše so politične plohe. Mi v tej državi že mnogo let — lahko rečemo, od zedinjenja — stalno trpimo od političnih ploh. Mesto resnega, vztrajnega in premišljenega dela pri reševanju družabnih, gospodarskih, političnih in drugih vprašanj udari vsak čas na dan ploha obljub, govorov, ponujanja, preslepljevanja itd., ljudstvo pa potrpežljivo čaka. Po vsaki taki plohi pride skoraj zmerom do poslabšanja, do nekaterih novih težav v njegovem položaju.

Tudi to, kar se danes dogaja pred volitvami, ni podobno drugemu kakor plohi, samo da je precej močna in dolgotrajna. Ploha navadno hitro mine, toda ta ploha bo trajala dolgo. Vseposvobod opazimo plohe kandidatov. Koliko se jih je prijavilo, da bi se vezali na neko listo... Na enem travniku izvolijo enega, na drugem drugega, nato pa gredo isti ljudje na tretji travnik in izvolijo za kandidata tretjega — tako je nedavno pripovedoval nekdo, ki bi se tudi rad vezal in postal narodni poslanec. Pa je še gotovo tristo

načinov, kako človek pride do kandidiranja. Toda ta ploha, ki je povzročila celo povodenj kandidatov, se bo končala 5. maja kakor vsaka ploha — v škodo ljudstva. Na mesto resnih dolžnosti in mukapolnega dela za potrebe ljudstva bodo prišli tudi ljudje, ki jim je prva skrb, da izvrše svoje posle.

So pa še drugačne plohe. Vsak dan čitamo po časopisih mnogoštevilne govore, stolpci se polnijo samih obljub, toda po volitvah... Bomo videli. Ne verjamejo, da bi se mogli paberki idej, ki niso duhovno osvojene in utrjene z resnim proučevanjem in delom, sprovesti v delo. Ni dovolj samo vreči na plan reformokrilatice. Treba je poznati tudi metode dela, treba je načrtno in sistematično izvesti priprave, treba je, da se ljudstvo aktivira, ljudje sami pa, ki govorijo, da bodo reformirali, morajo imeti ne samo strokovne, ampak tudi moralne kvalifikacije.

Mi nikomur ne odrekamo brez razlogov te kvalifikacije, toda sv. Pismo pravi: »Po njih sadovih jih boste spoznali.« Toda mi smo videli in vse ljudstvo je videlo dela mnogih onih, ki so v naši državi povzročili zadnjo ploho.

Anafilaksa

Pod besedo anafilaksa razumejo znanstveniki organizem, ki je v stanju prevelike občutljivosti. Telo postane tako zelo občutljivo za najmanjše količine neke materije, da jih kratkomalo ne more prenesti in pade v težke, včasih celo smrtonosne motnje.

Že zelo dolgo opažamo težke anafilaktične motnje v naši politiki. Ravno tisti, ki bi najmanj smeli biti preobčutljivi brez ozira na to, če posamezniki soglašajo ali ne soglašajo z njimi in z njihovimi političnimi nazori — ravno ti so anafilaktični v taki meri, da se ob vsakem poskusu drugačnega mišljenja takoj našopirijo in izgubijo občutek za pravo mero, za dolžnost napram celoti in za odgovornost napram skupnim interesom.

Ta anafilaksa obstoja že zelo dolgo. Ljudje pa, ki delajo javno pri skupnih poslih, ne smejo smatrati sebe in svoje miselnosti za nedotakljive. Njihovo delo je dobro le, ako dopustijo, da se vsak njihov predlog in vsako njihovo delo z vseh strani osvetli. Močnejši politiki in prava oblast se spoznajo ravno po tem, da niso anafilaktični, ker so s svojimi premišljenimi in dobro proučenimi načrti sposobni dokazati upravičenost vsakega svojega postopka.

Anafilaktičen, preobčutljiv za najmanjši vetrič kritike je samo tisti, ki je slab v dokazih, kateremu samemu ni jasno, kam vodi pota, katera on trasira narodni bodočnosti, kateri niti na odprti in mirni gladini ne zaupa samemu sebi, da bo dobro krmaril narodno ladjo. Taki ljudje se boje tudi sence vsake kritike. In ker ne morejo z razlogi opravičiti svoje miselnosti in delo, v bojznosti, da bi se ne odkrili v vsej svoji pravi duševni goloti — se koristijo celo s kršenjem temeljnih pravic drugih. Taki ljudje so anafilaktični; v strahu pred burnimi reakcijami preobčutljivosti in njenimi posledicami zlorablajo tisto, kar jim je poverjeno.

V svoji težki anafilaksi pozabljajo na najvažnejše interese svojega naroda, stavljajo same sebe izven in iznad zakona, proglašajo svojo besedo za nedotakljivo monopolizacijo sebe

Oglašujte v »Prelomu«!

Značilen molk

Z velikim zamahom se je začelo. Toda že ta način dela ni obetal mnogo izgledov. Kajti tudi v tihih in mirnih časih, ko se dogodki razvijajo brez potresov, brez težkoč, brez trenj, ne morejo dati take metode dela polne mere. Nihče ni v stanju, da bi s svojo voljo, željo, delom ali znanjem dal vsemu ljudstvu, vsem njegovim slojem in raznim interesom zadovoljivo rešitev. S takimi obljubami se slepijo i oni, ki jih dajejo, i oni, katerim se dajejo. Vsi se motijo, celo takrat, kadar se iskreno prizadeva in želi, da se stvarno napravi nekaj dobrega. Toda, kadar se zberejo ljudje, katerih težnje so različne in nasprotujoče si, ljudje, ki si često skočijo v lase, med katerimi ni sloge niti v naziranjih niti v namenih in ki so navajeni, da vsako stvar gledajo ne z občeljudskega in državnega videza, nego iz nekih posebnih in posameznih potreb, potem je gotovo, da se nobena dobra stvar ne more uresničiti.

In potem, kaj se dogaja? Nastane značilen molk... Delajo? Od časa do časa nas pomalem predramijo s kakšnim govorom...

Metode, po katerih bomo izrekli ljudstvo in državo iz tega, so druge. V tem ljudstvu se mora razviti zavest: da je mogoče iziti iz težkoč današnje stvarnosti samo, ako se vsi vprežejo v naš ljud-

ski in državni voz in ako vsak po svojem položaju in moči napne svoje sile, da se ta voz potegne iz blata. Samo ako vsakdo pride na svoje mesto in ako vsakdo vse svoje sile aktivira na splošnem delu, samo tedaj bomo stvorili nove odnose.

Mi stojimo nepokolebljivo na stališču, da je za naše današnje stanje edini izhod, ako se vse ljudstvo organizira v svoje delovne organizacije in v to vložijo vse svoje sile, da se odnošaji spravijo na pravi tir.

Niti najgenijalnejša skupina ljudi ne more ničesar storiti, ako ljudstvo stoji ob strani in čaka, kdaj bo pričela padati mana iz njihovih čudodelnih rok. Samo splošno, skupno in skladno delo bo izgradilo skupno hišo in nas rešilo nadlog in težav.

To je ono, kar mi želimo vsaditi v zavest našemu ljudstvu. Ko si bo ljudstvo to prisvojilo in ko bo zavihalo rokave, ne bo več težkoč, ki bi se ne dale obvladati. Ni pasivnih držav, ampak pasivni so ljudje. Če se ljudje aktivirajo, se bodo zlomile vse zapreke in padle vse ovire. (Iz Otadžbine, glasila tov. D. Ljotiča.)

Kemično snajenje oblek — Higijenična pralnica in svetlokalnica Šimenc Kolodvorska ulica št. 8 Ljubljana sprejemališče: Knafljeva 2 Ljubljana

Naš narod, naše ljudstvo naj vodijo močje in ne šalobarde!
Narod ni hlapec — narod je gospodar!

V borbo

Iz nič smo zbirali svoje moči in dvignili glas po pravici in resnici. Naš bojni tovariš D. Ljotič je razvil našo zastavo, da je zaplapolala čez vso jugoslovansko domovino. Brez mnogih besed smo mu stisnili pošteno roko — in se razumeli. Postavil je svojo volilno listo kljub nepopisnim težavam formalnih predpisov, katerih mnogi stari politični »strokovnjaki« niso zmogli. Pomagali smo mu brez fondov, brez sredstev za bučno reklamo, brez velikega aparata — skoro golih rok.

Naša zastava je razvita in kliče okrog sebe vse poštenjake, vse čiste Jugoslovane v zbor! Nihče ni preneznaten, nihče preraven za nas — od vsakogar pa zahtevamo pošteno, pogumno srce in odločno voljo za borbo proti vsemu, kar tlači našo veliko domovino v nered, neznanost in bedo.

Napovedujemo neizprosno borbo vsem, ki sta jim Jugoslavija in njihov lastni žep en sam pojem!

Ne kupujemo glasov! Kdor ni naš z dušo in srcem — naj ne glasuje za nas. Potrebni so nam borci, poštene in neustrašeni slovenski, srbski in hrvatski bojevniki, junaki v težki, nejnunski dobi!

Naše ljudstvo je sito politike držanja križem rok! Le borba zoper zlo prinese napredek; vsak uspeh je treba plačati z vztrajnostjo, z žrtvami in z vero v zmago.

Volilna abstinenca je zlo! Pasivnost poštenjakov odpira nepoštenjakom vrata do vodstva države. Nedelavni poštenjaki

Ni pravi državnik in pravi politik tisti, ki ni v stanju, da se vsak čas more dvigniti iz svojega fotelja in se povrniti k svojemu prejšnjemu poklicu in kateri se želi obdržati za vsako ceno in pod vsako sramoto.

Znanstveniki poznajo razna sredstva proti anafilaksi, s katerimi se preobčutljivost organizma zdravi in zmanjšuje. V naših »Temeljnih načelih« in »Smernicah« je naštetih mnogo antianafilaktičnih zdravil. Z njihovo pomočjo in s sodelovanjem vsega ljudstva hočemo očistiti naše politično življenje politikov-anafilaktikov. Tedaj šele bo prišlo ozdravljenje v naše politično življenje. In petega dne pomladanskega meseca maja bo tak dan: takrat naj da vsak volilec tistim kandidatom z anafilakso po eno krepko injekcijo, s katero jih bo osvobodil težke organske hibe — ta injekcija pa bo v tem, da jim ne da svojega glasu!

nosijo soodgovornost za pogubno delo aktivnih nepoštenjakov.

Mlado je naše gibanje — a njegovi valovi gredo že po vsej zemlji Južnih Slovanov. Krepko držimo svojo zastavo od prvega dne — nihče nam je ne bo iztrgal. Na nji je zapisano: »Zbor poštenjakov za boj za novo, srečno in močno Jugoslavijo!«

Čas gre svojo pot, nihče ga ne bo ustavil. Nad njim pa vlada pravica, ki ne pozna kompromisov. Čas in pravica sta naša najmočnejša zaveznika!

Zbiramo armado poštenih, nesebičnih in pogumnih Jugoslovancev. Pazimo na pokvarjenec, nepoštenjakoviče, demagoške hujšakače in politične spekulante, ki bi se hoteli vtihotapiti med nas. Pest pravice jih bo zadela preje ali pozneje — čim pozneje, tem težja bo. Zbiramo kvaliteto (kakovost) — ne samo kvantiteto (številčnost)!

Ali si že kdaj pomislil, zakaj imajo bojevniško in njemu sorodna gibanja toliko nasprotnikov na levi in desni? Ali ne veš, da morajo biti trn v peti vsem rojakom stare pokvarjene miselnosti, ki izkoriščajo in pritiskajo svojega brata s svojim in tujim kapitalom in ki se tresejo za nepošteno dohodke. To pa je najmočnejši dokaz, da smo na pravi poti. Vsem združenim nasprotnikom pa kličemo: »Ne boste se nas iznebili!«

Tistim, ki so z nami sedaj, ko nam je težko — bomo ostali zvesti tudi tedaj, ko nam bo lahko; tistih pa, ki čakajo ob strani, ki rajtajo in spekulirajo, tedaj ne bomo poznali. Javne volitve bodo koristile tudi nam, ker nam bodo pokazale, kdo že danes misli s svojo glavo, kdo je sposoben za naš težki, dolgi marš, kdo je pravi bojevnik! Zatorej: Borci v »Zbor«!

CAVEANT CONSULES...

Pod gornjim naslovom smo objavili v št. 12. od 21. marca 1935 članek, v katerem je bil žaljen na več mestih komercialni ravnatelj šamotne tovarne v Štorkar G. Čerkasov.

Izjavljamo, da smo dopis objavili, ker nam razmere niso bile znane in da nismo imeli povoda priobčiti o g. Čerkasovu kaj žaljivega. Radi tega mu drage volje damo jemo zadoščenje in obžalujemo, da so bili proti njemu v našem listu objavljeni žaljivi očitki, katere s tem preklicujemo. Uredništvo.

Ljudje zahtevajo svobodo, a svoboda zahteva ljudi!

Naš program

Temeljna načela

Srbi, Hrvati in Slovenci tvorijo jugoslovansko narodno, družabno in duhovno skupnost, katero veže krvna sorodnost in zavest iste usode. Jugoslovanskemu narodu kot celoti so podrejene vse koristi.

Vere, ki so vezane na dušo naroda in izražajo njegov svetovni nazor in zaupanje v Boga, so bistvene duhovne vrednote.

Samosvojo jugoslovansko kulturo v duhu svojih izročil in na temeljih človečnosti gradi jugoslovanski narod s svobodnim ustvarjanjem. Zaščitnik tega ustvarjajočega stremljenja je jugoslovanska država.

Posebnim (individualnim) duhovnim vrednotam (jezik, običaji itd.), ki jih posamezni deli naroda vnašajo v skupnost, se mora omogočiti neovirani razvoj.

Jugoslovanska narodna skupnost mora imeti v družabnem oziru svoj posebni sestav, ki odgovarja njenemu duhu in njenim potrebam.

Dom (družina) kot naravna podlaga naroda mora biti tudi družabna podlaga narodne skupnosti.

Vas bo merilo jugoslovanske družabne politike.

Delo mora biti dolžnost in pravica vsakega posameznika; družabna koristnost dela odloča o vrednosti in vlogi v skupnosti.

Zasebna lastnina in kapital se morata podrediti koristim celote.

Proste posameznikove ali združene pobude (inicijative) so glavni nosilci družabne delavnosti, katere zastopniki naj bodo stanovi.

Država izključuje podreitev enega stanu drugemu.

Jugoslovansko gospodarstvo je celota, katere odnosi so v medsebojni odvisnosti; njegov temelj je poljedelstvo.

O odnosih in razvoju celotnega gospodarstva odloča gospodarski načrt, ki naj ga postavijo gospodarske skupine s sodelovanjem države.

Kraljevina Jugoslavija je zgodovinsko-politična nujnost in samo ona omogoča obstoj in svobodni razvoj jugoslovanskega naroda.

Samo v tistih funkcijah, ki se nanašajo na življenje naroda kot celote, naj bo državna oblast osredotočena, v ostalih se mora izražati v samoupravi.

Vsaka oblast v državi mora biti popolna in stvarna. Prav tako mora biti tudi njena odgovornost. Samo kralj je nedotakljiv.

Ljudstvo se bo udeleževalo zakonodaje in vršilo nadzorstvo nad državno upravo potom državnega zastopstva (predstavnitva), ki mora biti izraz stanovske ureditve in političnega umevanja.

Smernice

I.

Neomajno vztrajamo na narodni modrosti: Pravičnost je temelj države.

Zahtevamo, da morata biti s tem načelom prežeta zakonodajalec in sodnik in da morajo imeti to načelo stalno pred očmi vsi tisti, ki vrše javno službo.

Zahtevamo, da se onemogoči, oziroma takoj popravi, ali pa hitro in svarilno kaznuje vsaka kršitev pravnega reda, ki jo je zakrivil kakšen organ javne službe.

Zahtevamo stvarno jamstvo za to, in sicer ne le dejansko neodvisnost sodnika, ampak tudi njegovo osebno poštenost, zmožnost in polno odgovornost.

II.

Smatramo, da morajo prav tako drugi organi javne službe biti ne samo vdani državi in celokupnemu narodu, marveč tudi neoporečno osebno poštene in stvarno usposobljeni.

Zahtevamo nepopustljivo revizijo vseh javnih nameščencev po le-teh načelih.

Zahtevamo, da se oddaja mest v javni službi vrši z nepristransko izbiro na natečajnih izpitih.

Smo proti nezasluženim napredovanjem.

Stojimo na stališču, da bodo dejanske samouprave pod nadzorstvom države rešile v mejah okvirnih zakonov tudi vprašanje državne uprave.

Zahtevamo, da se javna uprava poenostavi, da bo čim hitreje, popolneje in ceneje reševala zadeve ljudstva.

III.

Ne moremo si misliti trajne in močne državne oblasti brez svobodne objektivne javne besede. Prava močna oblast se pozna ravno po tem, da se take javne besede ne plaši.

Zakon mora zavarovati osnovne in bitne koristi ljudstva zoper zlorabo tiska. Prav tako mora zakon zavarovati tudi javno besedo samo pred osebno nepoštenostjo in odvisnostjo onega, ki se z njo bavi.

IV.

Zahtevamo, da državne in samoupravne potrebe ne bodo prese-gale gospodarske moči ljudstva. Zato zahtevamo pametno varčnost. Javna bremena ne smejo ubijati gospodarstva; ustrezati morajo splošnim narodnim dohodkom.

Zahtevamo, da bodo bremena za kritje javnih potreb pravilno razdeljena med davkoplačevalce po njih dejanski moči.

Zahtevamo revizijo državnih obveznosti; nadalje zahtevamo, da država svoje obveznosti izpolnjuje v interesu svojega lastnega kredita.

V.

Smatramo, da v sedanjih stiskah ljudstva nikakor ni umestno, držati roke križem.

Država ne sme ovirati onih, ki delajo v skladu z njenim družabnim in gospodarskim načrtom in izdelujejo nove življenjske pogoje. Ona mora dati pobudo za taka stremljenja, kjer jih še ni; kadar pa se pojavijo, jih mora podpirati in pospeševati. Kjer se taka stremljenja ne pojavljajo, jih mora država nadomestiti iz lastne moči.

Zlasti hočemo take družabne pogoje, ki bodo razgibali podeželje, da bo s svojimi napor na polju izobrazbe, zdravstva in gospodarskega napredka plodonosno izbiralo in pomnoževalo pobude, ki bodo dvignile njegovo moč.

Pri tem zahtevamo, da naj bo podeželju, kot viru rasnobiološke, duhovne in gospodarske moči naroda obvarovan z ene strani njegov

Poslušajte!

Vzord popolnoma novega spomladanskega in letnega blaga za moške in ženske obleke in razne druge manufakture so pravkar izgotovljeni.

Pišite še danes Trgovskemu domu Stermecki, nakar jih takoj brezplačno prejmete. — Cene vsemu blagu močno znižane, izbira pa je ogromna.

TRGOVSKI · DOM
Stermecki
TOVARNA · PERILA · IN · OBLEK
celje št. 32

osnovni značaj, z druge strani pa naj mu bodo zajamčeni zdravi in vzvišeni plodovi splošne človeške kulture.

VI.

Jugoslavija temelji na zavesti skupnih interesov vseh njenih članov. Zavarovati mora to načelo kot svojo osnovo. Zato mora država, čeravno priznavajoč zasebno lastnino, kapital in zasebno podjetnost, brzdati pretirano igro zasebnega koristoljubja ter ga podrediti interesom celote.

Neobhodno je potrebno, da je vsakemu članu narodne družine zajamčeno, da s poštenim delom vzdržuje sebe in rodbino. Edino to je poročstvo za obče blagostanje.

Naš nazor je, da bo splošno gospodarsko blagostanje najboljše zajamčilo blagostanje vsakega posameznika ne glede na to, kateremu stanu ali kateri gospodarski skupini pripada.

To more biti le v organiziranem narodnem gospodarstvu, urejenem po splošnem gospodarskem načrtu.

VII.

Poljedelstvo je podlaga jugoslovanskega gospodarstva. Zato zahtevamo, da naj celokupna gospodarska politika izhaja od te podlage.

Zahtevamo, da naj se nesorazmernost cen med poljedelskimi proizvodi in potrebščinami poljedelcev zmanjšuje ne samo s tem, da se dvignejo cene prvih, temveč tudi s tem, da se pocenijo druge.

Uvažujoč pomen zdravega kredita, zahtevamo, da se pravično popravijo zlorabe v kreditnih odnosih. Šele to bo v zvezi z ostalimi potrebami ukrepi omogočilo rešitev vprašanja kmetijske prezadolženosti.

Zahtevamo, da se zadrugarstvu posveti ona pozornost, ki jo terja njegova pomembnost. Pri tem se morata spoštovati osnovni zadrugi načeli: svoboda združevanja in poštenost v poslovanju. Obema bo ustrezno med drugim z dejanskim in nepristranskim državnim nadzorstvom.

VIII.

Smatrajoč, da je narodni denar sredstvo gospodarskega prometa, zahtevamo, da bodi stabilen, zahtevamo pa tudi, da bo njegova cirkulacija tako zavarovana, da bo vsakomur dosegljiv v mejah njegove gospodarske moči in njegovih potreb.

Zahtevamo, da naj se varčevanje ljudstva zaščiti z zveznim sistemom javnih hranilnic, ki bi poleg zadrug edine imele pravico, sprejemati hranilne vloge.

Upoštevati se morajo temelji dobrega kredita, umna ureditev, pocenitev in zavarovanje taistega v zadostni meri za vsa podjetja, ki so v skladu s splošnim načrtom. To morajo biti pogoji za splošno kreditno politiko.

Zahtevamo tudi za druge gospodarske stroke in stanove v okviru splošnega načrta in narodne solidarnosti slične olajšave kakor jih zahtevamo za poljedelstvo, da se tako olajša njihov današnji težki položaj, kakor tudi, da se izboljšajo bodoči pogoji njihovega obstoja.

IX.

Zahtevamo, da naj država urejuje odnose med delom in kapitalom v svrhu zavarovanja soglasja v družbi.

Zahtevamo najpopolnejšo zaščito delavstva in zagotovitev socialnih pogojev dela, ter da bo delavstvo imelo možnost kulturnega razvoja.

X.

Hočemo temeljito preosnovo današnje jugoslovanske prosvete. Hočemo, da prosveta vzgoji človeka s potrebnim zaupanjem v samega sebe, z živim čutom dolžnosti in odgovornosti, sposobnega za samostojno ustvarjanje, tako da bo mogel biti vreden član narodne in koristen član družabne celote.

Strokovna izobrazba se mora prilagoditi potrebam ljudskega življenja.

Rasna-biološka zaščita narodne življenjske sile in rodbine mora biti temelj državne, družabne in zasebne politike.

Zahtevamo, da naj zdravstveno skrbstvo, socialna preskrba ter telesna vzgoja temelje na tvornem sodelovanju ljudstva.

XI.

Smatramo, da brez Bolgarov jugoslovanska narodna skupnost ni popolna, ker ji oni pripadajo i po krvnem sorodstvu i po vekotrajni neločljivi usodi.

XII.

Moči za izvršitev vsakega programa ne daje le število pristašev, temveč še posebno globina njihovega prepričanja, brezpogojna vdanost ciljem, požrtvovalnost in skupna vera v zmago.

Zato pa je naša glavna naloga zbiranje ljudi takih vrlin,

Staroznana trvdka

F. M. SCHMITT

Pred škofijo 2 — LJUBLJANA — Lingarjeva ul. 4

priporoča cenj. občinstvu: ročne torbice, listnice, aktovke, denarnice, kovčke
ter sploh vse spomladanske potrebščine za dame, gospode in deco.
Posetite trgovino takoj, dokler traja zaloga in znižane cene!

Teško »bolne« bolnice

Obsodba nekaterih funkcionarjev in uradnikov Splošne državne bolnice v Beogradu je odkrila zastor in pokazala gnezdo temnih korupcijonistov v zavodu, kjer se ureja usoda o življenju tisočev ljudi, ki trpijo, ki potrebujejo pomoč in zaščito zdravja. Ta afera je strašnejša od vsake druge in zasluži ostrejšo kazen za krivce kot katerakoli druga. Ona je s svojo nemoralno goloto prekosila celo našičko afero in vse druge.

Treba pa je pogledati v ozadje, v globino stvari in preceniti izvore takih prestopkov: kako je moglo priti do takih zlorab, da so bolniki ostali brez najpotrebnejšega — medtem ko so se trošili milijoni; da so bili bolniki slabo hranjeni, medtem ko so leteli piščanci v kuhinje zdravih ljudi; da so dobivali vodo v juho, da bi je bilo dovolj za vse bolnike, da bi lažje odnašali drago plačano maslo; da so sestavljali lažne račune o nakupih, katerih sploh niso izvršili!

Ravno tu pa je tisto zlo, ki se mora izpremeniti. Do tega je prišlo, ker sistem upravljanja bolnic ni pravi, in pa, ker poklicani ne vršijo svoje dolžnosti, za kar so plačani.

Splošna državna bolnica je velik zavod. V njem je mnogo zdravnikov in drugega osebja na plačilnih spisih — toda vseeno se dogajajo take zlorabe samo zato, ker ni nikjer nikake stvarne odgovornosti. Za take zlorabe ne odgovarjajo samo tisti, ki so v tej aferi padli pod kladivo zakona. Njih so zgrabili paragrafi kazenskega zakona — toda moralno so za vse to odgovorni tudi vsi tisti, katerih dolžnost je skrb za one tisoče bolnikov, ki bi morali biti preskrbljeni tako s hrano, kot z vsemi ostalimi potrebščinami, ki so potrebne za hitro in uspešno zdravljenje.

V naših bolnicah je način upravljanja in dela nesodoben, preveč okoren in zato omogočuje in celo podpira take zlorabe.

Najprej je treba zamenjati osnove, na katerih počiva delo v naših bolnicah, utrditi nove in sodobnejše načine upravljanja, preskrbe potrebščin in predvsem utrditi

polno odgovornost vsega osebja v bolnicah.

Treba je spremeniti sedanji okorni in neracionalni način nabavk in upravljanja s premoženjem bolnic. Na odgovorna mesta, kjer se vršijo nakupi, priprave za prehrano, v skladišča itd., se morajo postaviti strokovno izveščani in kvalificirani ljudje. Razbremeniti je treba zapleteno in nejasno administracijo in knjigovodstveno delo, kajti iz njih se rodijo take zlorabe.

Gornji slučaj ni prvi, ki se je dogodil v sanitetskih zavodih. Še druge bolnice in higijenske ustanove so imele podobne afe-re in poneverbe. Vse to pa se dogaja pogostokrat tudi v drugih resorih. Ker pa je to tako, moramo misliti, da obstojijo za enake pojave tudi enaki skupni vzroki. Le-ti pa ne morejo biti drugi:

1. ker sistem, po katerem se taki posli vršijo, ni pravi, ker omogoča take zlorabe;

2. ker uslužbenci niso na zadostni moralni višini. Oni pa tudi ne morejo biti boljši, dokler se ne uvedejo najstrožji pogoji za sprejem, napredovanje, postavljanje na odgovorna mesta, dokler se ne izbirajo najboljši, najposobnejši, najvestnejši, dokler se ne zagotovijo pravice uradnika, istočasno pa se ne vežejo z največjo odgovornostjo — dokler se v jedru ne uniči vsaka protekcija!!

Čudo čudovito! Danes so naše bolnice teško bolne, da jih moramo ozdraviti z najradikalnejšimi sredstvi. Treba je, da izginejo taki pojavi bolezni, da bi bilo trpečim bolnikom, radi katerih so bolnice postavili, zagotovljena najboljša nega in najskrbnejše zdravljenje.

*

V gornjem smo opisali razmere v beogradski državni bolnici. V kratkem bomo posvetili z močnim žarometom malo v razmere v ljubljanski bolnici. Pogledali bomo, kako so kaj preskrbljeni naši bolniki, kakšen je material za zdravljenje, kako se nastavlja zdravniki, kako je z zdravniškim naraščanjem, nadalje ali cvete tudi tu kaj protekcije in interveniranja raznih

upljivih stricev, mater, tet in drugih mo-gotcev. Kajti to nas posebno zanima — ker nihče ne ve, kdaj ga zanesa usoda med tiste trpine, ki ležijo (često po dva sku-paj!) na bolniških posteljah.

ZELO NUJNO IN VAŽNO. Vse one, ki so vzorec sprejeli, prosim, naj hitro pošljejo naročilo, vzorce, katere nujno potrebujem za druge stranke, pa nemudoma vrnejo, za kar se v naprej zahvaljujem. — Stermecki, Celje.

Politiki in državniki, ki se brigajo samo za dnevnice, provizije in tantijeme, nimajo resničnega političnega interesa in nimajo pravice trditi, da so služabniki kakršnekoli demokracije. Proti njim moramo uveljaviti isti postopek, kot za druge ljudske in družabne škodljivce.

Če bomo enkrat našli način, da politika in oblast ne bosta nudili možnosti za osebno obogatitev, tedaj bo najbrž mnogo manj prerivanja za visoke položaje. Na vsak način pa se tedaj za oblast ne bodo potegovali tisti sebični in nesposobni, ki

so vedno bili in so še danes največja nesreča za narod in državo. Oblast in visoka mesta morajo biti najvišja služba in žrtev za narod in državo, ne pa sredstvo za osebno obogatitev in uživanje — po vrhu še brez vsake odgovornosti.

Mala borza

Beseda 50 par

Premog, drva, koks**V. Podobnik, Tržaška c. 16**

Telefon 33-13

Otroški vozički od Din 200 naprej. Dvo-kolesa od Din 900 naprej. „Sachs“ mo-torji od Din 5000 naprej. Ceniki franko

»TRIBUNA« F. Batjel, Ljubljana, Karlovška 4

Sukno za pomladanske obleke si bode-te nabavili po najnižjih cenah le v tovarniški prodajalni

Teokarović

ki je cene resnično znižal od 20% do 40%

Pred nakupom oglejte si neobvezno zalogo v Gradišću — nasproti drame

Barve, lake, firnež in vse v slikarsko in pleskarsko stroko spajajoče predmete nudi najugodnejše in v prvovrstni kvaliteti

»Lustra«, V. Laznik, Ljubljana

Gospodarska cesta 8 (poleg Slamiča), telefon št. 27-53

Člani »Boja« s člansko izkaznico, poseben popust!

F. HRENORIČ

**Manufakturna veletrgovina
Ljubljana, Tyrševa cesta štev. 28**

Telefon 24-04

Vinko Gaberski:

1914 — 1918

(Nadaljevanje.)

XIX.

NA KRIVIH POTIH.

Vojni pohodi so že nekaj bili vir dohodkov za vojske, ki so prihajale v sovražnikovo deželo. Iz zgodovine vemo, da so vojskovodje svoje vojske podžigali z besedo in z obljubami, da bodo smeli v sovražnikovo deželo ropati in pleniti po mili volji. Te obljubljene pravice so se vedno vestno držali in tako temeljito, da je ostalo za sovražniki četami gola praznina, često zavita v dim pogorišč. Iz dežele je izginilo vse, kar je bilo količkaj vredno.

Za časa velike vojne narodov ni cvela nobena krepka, kajpada je bilo tudi spoštovanje tuje lastnine premnogim neznan pojem. Kradlo in sleparilo je vse povprek. Vsakdo je gledal samo na svojo korist; kako bi prišel do nje, mu ni posebno težilo vesti. Tako je bilo, da je tisti najmočnejše gradil, ki je bil najmanj potreben; oni mali, ki so za svojo potrebo prav malo zajeli iz vira dobrot, pa so bili spoznani za krive vsega zla. Je že tako, da tatiče obešajo, tatove pa puščajo.

Prve dni novembra 1917 smo bili prišli na pohodu v furlansko nižino v mesteci Portogruaro. Kako smo se začudili, ko smo našli v trgovinah precej blaga, ki ga v Avstriji ni bilo kar tako videti. Tu je bilo riža, kave, rozin, cibeb, pa moke in popra in še platna in sukna in vsega drugega, da se nismo mogli nagledati. Pa še kako dober kup! Ker smo bili takrat rezerva in se nam ni nikamor mudilo, smo imeli seveda mnogo časa za razne misli. Bo menda čisto točno, ako omenim, da so se naše misli tkale v okviru nekaterih božjih zapovedi, ampak v nasprotnem smislu. Postavim peto: Ne ubijaj! To so mogočniki čisto prevrgli, in kdor je hujše ubijal, je bil večji junak. Bodi mu blagoslovljeno orožje!

No, in šesta tudi ta je bila v slabih časih, le da se je je moral skoro vsak držati, ker drugače pač ni šlo. Pa sedma, da ne smeš krasti. Kako da ti uboga vojaška para ne bi kral, ko pa grabijo in se sitijo vsi okoli tebe? Krade računski podoficer, krade magaciner, računski in slepari akcesist in intendat, vsi, vsi. Čim višji je, tem večje prgišče ima in več zabavi. Mali malo, veliki veliko. Samo, da je za dejanje najnižjih činov in najvišjih mogočnikov različno ime. Tako da enkrat pravijo: grda tatvina, drugi pa: spretna manipulacija.

Tam v Portogruaru smo našli po zidovih velike lepake in na njih z debelimi črkami v vseh avstroogrskih jezikih tiskano svarilo: »Plenjenje se kaznuje s smrtjo!« To neprijazno razodetje je bilo namenjeno vsem in vsakomur. Moram reči, da je res učinkovalo. Vojaki so kar smukali okoli zidov; skoro bi rekel, da si je vsak kapo globlje na čelo povznil, da ne bi videl grdih besed. Domačini, ki so ostali tu, so si pa italijanski in furlanski napis povsem zadovoljni tolmačili, češ, ne bo nič hudega.

Jaz sem stanoval v precej udobni hiši v široki ulici, ki je menda glavni trg. V hiši je bil samo postaren oskrbnik, ki je s svojo rodbino prav uspešno napajal vojaštvo. Vina je bilo dovolj, polente pa tudi. Vse je dal, le eno sobo si je izprosil, da bi ostala zaklenjena. Videl sem, da so si tja rešili to in ono; in ostalo jim je, vsaj dokler smo bili mi tam.

Nekega večera, davno se je že bilo stemnilo, mi mož pove, da me je povabil sosed tam prek ceste k sebi na kavo. Mene in še kakega »gospoda«. Pa smo šli. Tretji je bil neki Čeh, kadet. Tam smo v sobi v pritličju sedeli okoli italijanskega ognjišča ter se spoznavali z izbornimi klobasami in s polento, kar smo zalivali s tako odličnim vinom, da je Čeh, ki je prej samo poslušal, skoro zaveval in takoj nato zagagal. Ker je bilo z njim malo zabave, smo ga prislonili na klopi k zidu, da je zasnanjal o solnčnih krajih italijanskih, ki dajejo vinu tako moč, človeku pa povzročajo samo slabost.

Meni so domačini pravili, da je tam v neki palačici, kjer je bila večja komanda, v pritličju zbranih mnogo dragocenih slik, ki so vse last pobeglih bogatašev. Kaj so moji gostitelji s tem nameravali, ne vem. Mogoče je, da so zmotno mislili, da imam toliko besede, da bi mogel kako doseči, da bi prišlo kaj iz tiste zbirke, ki so si jo že bili zagotovili gospoda pri komandi. Jaz seveda nisem mogel na to nič koristnega odgovoriti; vzbudil sem svojega opešanega tovariša, pa smo ga zalili s črno kavo. Opomogel si je še kaj hitro in se toliko zbral, da me je naprosil, naj se še njegovemu imenu posebej zahvalim za neprijetno postrežbo, ter pristavil, da mu je hudo žal, da ga je v družbi domače gospodične že prvič tako polomil. Dekle je bilo brhko in mlado. Seveda sem popolnoma razumel Čehovo nemo žalost.

Ko smo bili doma, se je onemogli kadet vlegel na polomljeno postelj, jaz pa sem z domačinom zopet sedel za njegovo gostoljubno mizo. Prišla je vsa rodbina. Bili so hudo prijazni. V teku besedovanja sem se šele spomnil, zakaj so naju bili zvalili tja prek ceste. Šlo je gotovo za to, da bi se kaj poskri-lo brez nadzorstva. Kaj so vse imeli v tisti zaklenjeni sobi, ne vem. Tudi vprašati jih nisem hotel. Samo toliko sem jim zagrozil, da ne smejo imeti pod streho nič kakemu koli orožju podobnega. Potem bi bilo joj. Pa so rekli, da to razumejo.

Tisti večer sem se potem ločil ter šel na ulico in tja h komandi. Mislil sem na drage slike, grozne lepake po mestu in pa, kako bi se dalo kaj na tihem stisniti pod plašč. Da grem h komandi ob tej uri, ni bilo čudno, vendar pa mi je srce strašno butalo. Ne samo pesnik, tudi tat se mora roditi. Stopim v vežo palazzetta in pogledam po širokih stopnicah v prvo nadstropje, nato pa odprem v veži vrata na levo in pogledam v temo. Ko posvetim v negotovost, vidim, da je soba velika in da so stene naokoli ob tleh obložene s slikami v okvirjih. Vse je obrnjeno k zidu. Stopim izpod podbojev za korak v sobo in pripalim no-

vo žigico. Tu zapazim, da tje v sobi na kupu papirja med zaboji tam ob slikah velik pes, ki se pne na noge. Najprej sem se stražarja ustrašil, a zazdelo se mi je, da se on bolj boji. Mogoče je, da so ga bili kje stepli in da je potem prišel sem v zavetje. Bodi kakorkoli: Jaz sem izgubil slike iz vida in pojavili so se mi pred očmi zopet oni lepaki, ki groze s smrtjo. Potipal sem v žepu za nožič, s katerim bi mogel izrezati kako sliko, ter sem ugotovil, da je pripravljen. A kaj mi bo orodje, če pa grabežljivega poguma ni! Tista umetnost je bila namenjena drugim.

Naj preidem, kaj se je zgodilo pri Corbolonu ob Livnici, pa naj povem, kako sem jo zopet zavozil v Cessaltu tam pred Pijavo. V graščini rodbine Giacomini v prvem nadstropju sem našel na postelji, kjer je spal šel generalnega štaba naše divizije, zavoj. V njem so bili krasni zastori za osem oken. Hotel sem si jih prilastiti in sem smuknil zavoj pod posteljo, da bi ga iztihnotalil v temi. Ko pa sem ga prišel zvečer iskat, se ga je bil že nekdo usmilil in ga vzel, da ga ne bi še naprej premetavali iz kota v kot.

Da, v Corbolonu je pa bila zadeva resna. Tam sem dobil nekega dne v roke telefonsko poročilo, da je štiri vojake nekega ogrskega polka, ki so bili natanko imenovani, zalotil sam gospod polkovnik, kako so v neki hiši kradli dragocenosti. Prosil je gospoda generala za dovoljenje, da jih sme dati pobiti. Meni se je vna polkovnika, ki zasleduje vojake po bogatih hišah, zdela prav čudna. Višji pa to bolje razumejo in so dovolili, da se ustrezne razžaljeni pravici: Vse štiri so postavili na cesto ob jarek pod murvo in so jih postrelili. Ustno obvestilo po telefonu je potem povedalo, da sta dva še bežala na travnik, a se na zadnje tudi zvrnila. Tako je bilo uradno poročilo. Mimogrede smo pozneje čuli, da so bili tisti štirje Ogrji šli stikat za plenom, a so našli tam že svojega komandanta. To pa seveda ne gre; in za to se plemba kaznuje s smrtjo. Pravica mora biti; kam bi pa prišli brez nje!

(Dalje prih.)